

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Ліквідність і платоспроможність підприємства: сутність, особливості визначення й аналіз досягнутого рівня за матеріалами КП «Електротранс», м. Хмельницький

рівень вищої освіти бакалавр

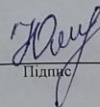
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
Назва

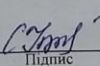
КВРФБС 021140.01.5.00

Виконала студентка IV курсу, група ФБС-21-1
Шифр

Підпис

Юлія МЕЛЬНИК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. екон. наук, доцент
Науковий ступінь, учене звання

Підпис

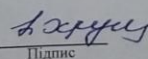
Іванна СИДОРЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

Підпис

Олександр СИДОРЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Назва

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

13 06 2025
Дата

Хмельницький 2025

Зміст

Вступ	5
1 1 Теоретичні та методичні засади аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства	8
1.1 Ліквідність й платоспроможність підприємства: економічна сутність, завдання та фактори впливу	8
1.2 Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства	15
2 Аналітичні та практичні аспекти оцінювання досягнутого рівня ліквідності та платоспроможності підприємства	25
2.1 Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємств на макро- та мікроекономічних рівнях на прикладі КП «Електротранс» за 2022-2024 роки	25
2.2 Шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності підприємств в умовах сучасних викликів на прикладі КП «Електротранс»	43
Висновки	51
Список використаних джерел	53
Додатки	57

Вступ

Стабільне та ефективне функціонування підприємства, а також його розвиток у сучасних умовах трансформаційної економіки досягаються завдяки підтримці належного рівня ліквідності та платоспроможності. Вони забезпечують здатність підприємства виконувати свої зобов'язання вчасно. Сьогодні, коли Україна стикається з кризовими ситуаціями, зокрема в умовах війни, оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств набуває особливого значення. Результати такого аналізу дозволяють прогнозувати здатність підприємств виконувати свої фінансові зобов'язання перед контрагентами. Регулярний аналіз фінансового стану вітчизняних підприємств у частині ліквідності та платоспроможності сприяє покращенню управління їхніми фінансовими ресурсами, а також підвищенню ефективності функціонування у цілому.

У науковій літературі представлено чимало досліджень, присвячених питанням оцінки ліквідності та платоспроможності підприємств. Серед авторів, які активно висвітлюють результати своїх праць у цій сфері, можна відзначити таких дослідників, як Бандурка О. М., Власова А. Р., Дорошенко, Захарова Н. Ю., Г. П., Лагун М. І., Непочатенко О. О., Пічугіна Т. С., Сирота В. С., Тарасенко Н. В., Тютюнник Ю. М., Чумаченко М. Г., Ярошевська О. В. та інших [1-41]. Водночас, попри численні наукові розробки, цей напрям залишається надзвичайно актуальним. Це зумовлено постійною зміною умов функціонування підприємств та виникненням нових факторів, що впливають на їх ліквідність і платоспроможність.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення та поглиблення теоретико-методичних положень та практичних підходів щодо аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

– дослідити економічну сутність та характеристики ліквідності та платоспроможності підприємства;

- визначити основні завдання аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства;
- проаналізувати сучасні методики здійснення аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність КП «Електротранс» та його ліквідність і платоспроможність у 2022-2024 роках;
- визначити шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності КП «Електротранс».

Об'єктом кваліфікаційної роботи є ліквідність і платоспроможність підприємства.

Предмет дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо підвищення ліквідності та платоспроможності вітчизняних підприємств в умовах нових викликів сучасності.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у кваліфікаційній роботі використані загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, метод узагальнення (для вивчення теоретичних основ ліквідності та платоспроможності підприємства); методи групування та систематизації (для дослідження методів аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства); логічний та системний методи (для систематизації джерел формування оптимального рівня ліквідності та платоспроможності підприємства); метод статистичних порівнянь (для визначення стану та структури активів та пасивів КП «Електротранс»). Крім цього, для наочного представлення результатів дослідження застосовувалися графічні і табличні методи.

Практична цінність отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих шляхів вдосконалення аналізу ліквідності та платоспроможності, а також виконаних розрахунків комунальними підприємствами України, зокрема Хмельниччини. Це сприятиме оптимізації їхнього фінансового стану та забезпечить основу для подальшого успішного розвитку.

Інформаційну базу проведеного дослідження становили: нормативно-правові акти, які регулюють діяльність комунальних підприємств України; наукові публікації зарубіжних та вітчизняних учених, що стосуються теорії, методології та практики проведення аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств; матеріали науково-практичних конференцій; статистичні дані оприлюднені Державною службою статистики України; фінансова звітність КП «Електротранс» за 2022-2024 роки та інформація, отримана з ресурсів мережі Інтернет.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 57 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 10 рисунків. Список використаних джерел складається із 41 найменування.

1 Теоретичні та методичні засади аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

1.1 Ліквідність й платоспроможність підприємства: економічна сутність, завдання та фактори впливу

У наукових колах здійснено численні дослідження щодо визначення сутності понять ліквідності та платоспроможності підприємства, однак до цього часу не вироблено загальноприйнятих підходів до їх трактування. Еволюція цих понять у поєднанні з різноманітними економічними умовами діяльності підприємств пояснює широкий спектр теоретичних підходів, які використовуються науковцями для розкриття їх змісту.

Аналізуючи погляди різних дослідників на вказані категорії, можна відзначити наявність двох основних позицій: перша ототожнює поняття ліквідності та платоспроможності, тоді як друга розглядає їх як сутнісно відмінні, проте взаємопов'язані явища.

Наприклад, Легченко О. А. визначає платоспроможність як здатність підприємства упродовж тривалого періоду виконувати свої боргові зобов'язання в повному обсязі, водночас забезпечуючи стабільність основних фінансово-економічних показників [16]. Інші автори, зокрема Базецька Г. І., Суботовська Л. Г. та Ткаченко Ю. В., розглядають платоспроможність як можливість підприємства здійснювати розрахунки за рахунок наявних або постійно відтворюваних фінансових ресурсів [1]. У свою чергу, Непочатенко О. О. і Мельничук Н. Ю. визначають цю категорію як спроможність своєчасно погашати строкові зобов'язання завдяки використанню доступних грошових ресурсів [21]. Таким чином, формування уявлень про ліквідність і платоспроможність є динамічним процесом, що відображає різноманітність

підходів серед наукової спільноти, залежну від контексту економічних умов і практичних потреб підприємств.

Сирота В. С. визначає платоспроможність як здатність суб'єкта господарювання виконувати свої зобов'язання без загрози для поточної господарської діяльності та майбутнього розвитку [28]. На думку Фролової Т. О., це поняття пов'язане з наявністю достатньої кількості оборотних активів, що дають змогу підприємству погашати свої обов'язки протягом року. Науковці наголошують на важливості врахування платоспроможності в процесі функціонування підприємства [36]. Харченко О. С. підкреслює, що саме платоспроможність є ключовим елементом, який дає змогу зберігати стабільність і конкурентоспроможність як у теперішніх умовах, так і в майбутньому, адаптуючись до впливу зовнішніх і внутрішніх чинників у ринковому середовищі [37]. Солотва В. називає платоспроможність одним із основних показників фінансової стійкості та загального фінансового стану підприємства [29]. Достатній обсяг грошових коштів є базовою умовою забезпечення фінансової стабільності підприємства, що сприяє повному виконанню його зобов'язань і відображається у платоспроможності. Отже, можна констатувати, що наявність необхідної кількості ліквідних коштів є важливою передумовою ефективної діяльності підприємства.

Платоспроможність і ліквідність є ключовими характеристиками, що визначають фінансовий стан підприємства, хоча між ними існують суттєві відмінності. Платоспроможність відображає здатність компанії виконувати свої довгострокові фінансові зобов'язання, тоді як ліквідність свідчить про її готовність до виконання короткострокових зобов'язань та швидке перетворення активів у грошові кошти. Платоспроможність поділяється на два типи: поточну (короткотермінову) та перспективну. Поточна платоспроможність характеризує стан поточних розрахунків підприємства, оцінюється на основі фінансових потоків і визначається відповідністю припливу грошових коштів для покриття поточних зобов'язань. Вона демонструє здатність компанії своєчасно виконувати свої короткострокові

зобов'язання, фактично ототожнюючись із поняттям ліквідності. Перспективна платоспроможність, у свою чергу, аналізує спроможність підприємства належним чином виконувати свої зобов'язання в середньо- та довгостроковій перспективі. Вона безпосередньо пов'язана з рівнем фінансової стійкості підприємства, що залежить від оптимального розподілу активів і джерел їх формування.

Розглядаючи поняття «ліквідність», можна виокремити такі його особливості. Наприклад, Тарасенко Н. В. сприймає ліквідність як здатність підприємства трансформувати свої активи в грошові кошти, не втрачаючи їх ринкової вартості, для своєчасного покриття всіх необхідних платежів залежно від строків їх настання, а також швидкість такого перетворення [31]. Бланк І. О., у свою чергу, визначає ліквідність як здатність окремих видів майнових цінностей швидко перейти в грошову форму без втрати їхньої актуальної вартості в умовах існуючої ринкової кон'юнктури. Філімоненко О. С. наголошує, що ліквідність підприємства полягає в здатності активів швидко перетворюватися у гроші, тобто в абсолютно ліквідні активи, для своєчасного виконання необхідних фінансових зобов'язань. Базілінська О. Я. уточнює, що ліквідність підприємства охоплює не лише можливість реалізації активів для отримання грошових коштів, але й залучення додаткового фінансування з зовнішніх джерел. Авторка також пов'язує платоспроможність із можливістю систематичного та своєчасного виконання боргових зобов'язань [2]. Костирко Р. А. розглядає ліквідність через призму мобільності підприємства, підкреслюючи його здатність оперативно знаходити резерви платіжних засобів як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел в разі необхідності. Він робить акцент на підтриманні постійного балансу між обсягами й термінами перетворення активів у грошові кошти та виконанням зобов'язань у потрібні строки, незалежно від обставин [12].

Трактування понять «платоспроможність підприємства» та ліквідність підприємства» представлені у таблиці 1.1 та 1.2.

Таблиця 1.1 – Трактування поняття «платоспроможність підприємства»

Автор(и), джерело	Трактування поняття «платоспроможність»
О.А.Легченко [16]	здатність підприємства упродовж тривалого періоду виконувати свої боргові зобов'язання в повному обсязі, водночас забезпечуючи стабільність основних фінансово-економічних показників
Г.І. Базецька, Л. Г. Суботовська та Ю.В. Ткаченко [1]	можливість підприємства здійснювати розрахунки за рахунок наявних або постійно відтворюваних фінансових ресурсів
О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук [21]	спроможність своєчасно погашати строкові зобов'язання завдяки використанню доступних грошових ресурсів
В.С. Сирота [28]	здатність суб'єкта господарювання виконувати свої зобов'язання без загрози для поточної господарської діяльності та майбутнього розвитку
Т.О. Фролова [36]	характеризує наявність достатньої кількості оборотних активів, що дають змогу підприємству погашати свої обов'язки протягом року

Таблиця 1.2 – Трактування поняття «ліквідність підприємства»

Автор(и), джерело	Трактування поняття «ліквідність підприємства»
Н.В. Тарасенко [31]	здатність підприємства трансформувати свої активи в грошові кошти, не втрачаючи їх ринкової вартості, для своєчасного покриття всіх необхідних платежів залежно від строків їх настання, а також швидкість такого перетворення
І.О. Бланк [4]	здатність окремих видів майнових цінностей швидко перейти в грошову форму без втрати їхньої актуальної вартості в умовах існуючої ринкової кон'юнктури
О.С. Філімоненко [35]	здатність активів швидко перетворюватися у гроші, тобто в абсолютно ліквідні активи, для своєчасного виконання необхідних фінансових зобов'язань
Р. А. Костирко [13]	здатність оперативно знаходити резерви платіжних засобів як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел в разі необхідності

Суть категорії ліквідності та її значення можна розкрити через економічні функції, які вона виконує. До основних функцій належать:

- мобільність: забезпечує свободу та незалежність підприємства, завдяки адаптації його діяльності до змін у зовнішньому середовищі;

- стабільність: на основі високого рівня ліквідності й свободи господарської діяльності створюються сприятливі умови для інноваційного розвитку підприємства;

- привабливість: ліквідність позитивно впливає на залучення фінансових ресурсів, сприяючи покращенню фінансування та стабільності функціонування підприємства;

- контроль: дає можливість здійснювати фінансовий моніторинг завдяки аналізу показників ліквідності;

- регулювання: дозволяє акціонерам і керівництву приймати управлінські рішення щодо змін у структурі активів та зобов'язань на основі визначеного рівня ліквідності [6; 13; 33].

Поняття платоспроможності є різноманітним за своїми зовнішніми проявами та наслідками для діяльності підприємств. З огляду на це, важливо класифікувати види платоспроможності за окремими характерними ознаками, що дозволяє впорядкувати аналіз і оцінювання цього аспекту фінансового стану.

Відповідно до інформаційної бази дослідження розрізняють:

- статичну платоспроможність, яка визначається на певну дату. Вона характеризує здатність суб'єкта господарювання своєчасно виконувати платіжні зобов'язання шляхом використання наявних грошових коштів. Для оцінки цього виду платоспроможності за основу береться баланс підприємства (звіт про фінансовий стан);

- динамічну платоспроможність, яка оцінюється на основі аналізу руху грошових потоків підприємства. Це включає вивчення та порівняння обсягів надходжень (вхідні потоки) і витрат (вихідні потоки) грошових засобів протягом визначеного періоду [15].

Залежно від періоду оцінювання платоспроможність поділяється на:

– поточну платоспроможність, яка виражає можливість підприємства мати достатній обсяг грошових коштів для своєчасного погашення поточної кредиторської заборгованості, що вимагає негайного розрахунку;

– перспективну платоспроможність, яка відображає прогнозовану здатність суб'єкта господарювання виконувати платіжні зобов'язання у майбутньому. Вона базується на узгодженості платіжних засобів із зобов'язаннями протягом коротко-, середньо- та довгострокових періодів.

Згідно з обсягом платіжних засобів розрізняють:

– грошову платоспроможність, що ґрунтується виключно на поточних грошових ресурсах;

– розрахункову платоспроможність, яка розглядає не лише доступні гроші, але й інші потенційні джерела поповнення грошових коштів (кошти в розрахунках);

– майнову платоспроможність, яка передбачає можливість виконання зобов'язань шляхом реалізації всіх оборотних активів підприємства. При аналізі ліквідності та платоспроможності важливим залишається питання співвідношення цих двох характеристик фінансового стану підприємства. Їх ефективне узгодження забезпечує стабільність господарської діяльності та мінімізує ризики фінансових труднощів [34].

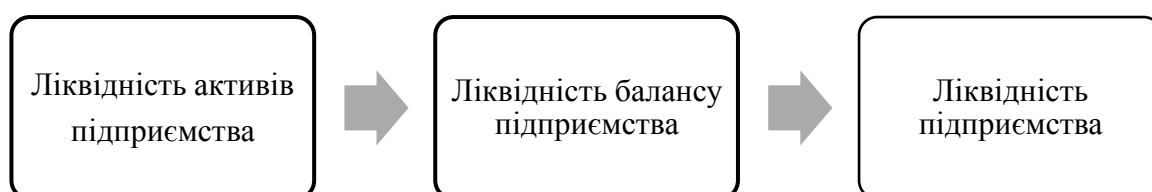

Рисунок 1.1 – Зв'язок між категоріями ліквідності

Джерело: складено на основі [34]

В аналізі ліквідності та платоспроможності важливу роль відіграє питання співвідношення цих характеристик фінансового стану підприємства.

По-перше, поняття «ліквідність» та «платоспроможність» тісно взаємопов'язані. Ліквідність підприємства визначається наявністю оборотних активів, які теоретично можуть забезпечити погашення зобов'язань. Вона демонструє здатність суб'єкта господарювання виконувати поточні фінансові зобов'язання шляхом трансформації активів у кошти. Платоспроможність же характеризує можливість підприємства негайно, за першою вимогою кредиторів, виконати свої зобов'язання за допомогою наявних грошових ресурсів.

По-друге, ліквідність балансу, яка базується на збалансованості активів і пасивів, є фундаментом платоспроможності підприємства. Іншими словами, ліквідність слугує інструментом для підтримки платоспроможності. У той самий час підприємству з високим діловим іміджем та стабільною платоспроможністю легше зберігати ліквідність. Таким чином, ліквідність є необхідною, але недостатньою умовою для забезпечення платоспроможності. Навіть коли показники ліквідності свідчать про стабільний фінансовий стан, це може бути оманливим, якщо оборотні активи здебільшого складаються з неліквідних матеріальних ресурсів або простроченої дебіторської заборгованості.

По-третє, ліквідність є менш динамічною у порівнянні з платоспроможністю. Це пояснюється тим, що в підприємстві зазвичай існує відносно стабільна структура майна та джерел формування капіталу, що призводить до незначних коливань коефіцієнтів ліквідності в динаміці. Натомість платоспроможність підприємства може суттєво змінюватися залежно від забезпеченості фінансовими ресурсами, виконання планів реалізації продукції, своєчасного отримання оплат від контрагентів тощо [33; 34].

Схема взаємозв'язку поняття «ліквідність» та «платоспроможність» зображена на рисунку 1.2.

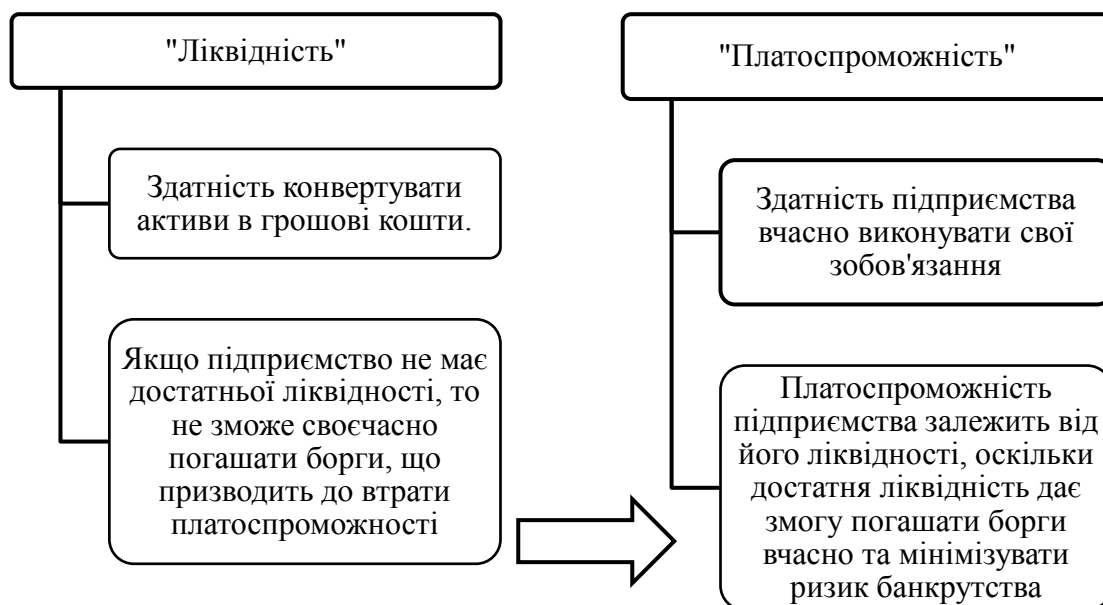

Рисунок 1.2 – Схема взаємозв'язку поняття «ліквідність» та «платоспроможність»

Отже, ліквідність балансу не ототожнюється із платоспроможністю підприємства. Водночас в економічній літературі висловлюється думка про те, що платоспроможність доцільно розглядати у ширшому контексті оцінки фінансового стану порівняно з ліквідністю. Це пов'язано із тим, що платоспроможність включає не лише здатність трансформувати оборотні активи у платіжні засоби, але й забезпечує фінансову стійкість суб'єкта господарювання. Підприємство може мати ліквідну структуру балансу і водночас бути фінансово нестійким. Тому для оцінки платоспроможності пропонується враховувати як показники ліквідності, так і показники фінансової стійкості.

1.2 Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюється без застосування універсальної загальноприйнятої методики, оскільки єдиний організаційний підхід до проведення такого оцінювання відсутній.

Тому доцільно зосередитися на ідентифікації найбільш поширених методологічних підходів до аналізу, а також на їх ґрунтовному вивченні з метою практичного використання. При цьому слід враховувати економічні трансформаційні процеси та керуватися положеннями національних стандартів бухгалтерського обліку (НП(С)БО 1) [30; 36].

Теоретичний підхід до оцінювання дозволяє виокремити ключові елементи аналізу, включаючи об'єкт, суб'єкт, мету оцінювання, критерії визначення рівня показників, інформаційну базу, застосовувані методи та результати аналізу (рисунок 1.3).

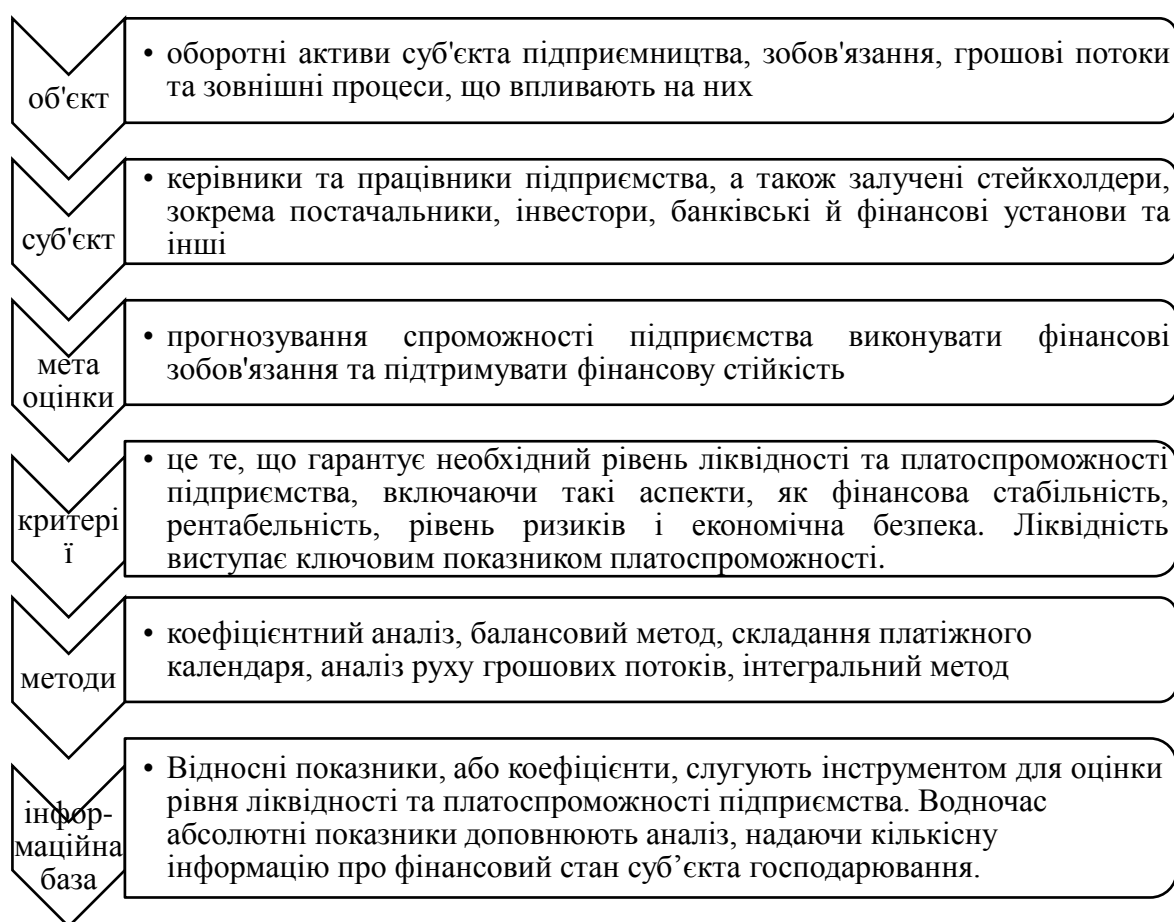

Рисунок 1.3 – Складові елементи процесу здійснення оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства

Процес оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства зосереджений на аналізі його оборотних активів, зобов'язань, грошових

потоків та факторів, які на них впливають. Основними учасниками цього процесу є керівники і персонал підприємства, а також стейкхолдери, до яких належать постачальники, інвестори, банківські та фінансові установи тощо. Інтерес до аналізу цих показників є цілком обґрунтованим, адже ліквідність і платоспроможність віддзеркалюють фінансовий стан підприємства та визначають його стабільність [31].

Мета оцінювання залежить від потреб і завдань, визначених суб'єктами цього процесу. Її досягнення обумовлюється використанням відповідних показників, які також стають основою для кількості критеріїв аналізу. Важливо зазначити, що саме ліквідність виступає ключовим критерієм платоспроможності та фінансового управління підприємством. Вона прямо впливає на такі важливі аспекти діяльності, як фінансова стійкість, ділова активність, кредитоспроможність і конкурентоспроможність.

Ліквідність підприємства є не лише мірилом його платоспроможності, а й тісно пов'язана з різними ризиками. Зокрема, недостатня ліквідність може призвести до втрати платоспроможності. Водночас надмірна ліквідність також становить небезпеку, викликаючи проблеми, пов'язані з непогашеною дебіторською заборгованістю, надлишковими запасами, впливом інфляційних процесів на активи та зниженням ефективності оборотних коштів. Рівень ліквідності, що не відповідає потребам підприємства, може зумовити втрату його фінансової стійкості на ринку [24].

Кількісна інтерпретація критеріїв ліквідності та платоспроможності знаходить своє відображення у показниках, що характеризують їх відповідний рівень. У зв'язку з цим одним із ключових етапів процесу оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства є формування інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення може бути визначене як комплексна система отримання, оцінювання, зберігання та обробки даних, спрямована на прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Цей елемент є невід'ємною складовою та обов'язковою умовою організації й проведення аналітичного процесу. Ефективність дослідження, а

також об'єктивність і практична значущість його результатів, значною мірою залежить від складу, змісту та якості вихідної інформації.

Інформаційне забезпечення процесу оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства, а також вибір періоду для цього оцінювання мають свої специфічні особливості. Зокрема, у контексті інформаційного забезпечення розрізняють статичну та динамічну платоспроможність.

Визначення статичної платоспроможності проводиться на конкретну дату і відображає здатність підприємства виконувати свої зобов'язання за рахунок наявних реальних грошових коштів. Аналіз динамічної платоспроможності базується на дослідженні грошового обігу підприємства, що передбачає оцінку та співставлення обсягів вхідних (надходження коштів) і вихідних (витрачання коштів) грошових потоків за певний період часу. Залежно від періоду оцінки ліквідності та платоспроможності розрізняють поточну та перспективну платоспроможність. Поточна, або фактична, платоспроможність свідчить про наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, які необхідні для виконання розрахунків за поточними кредиторськими зобов'язаннями на певну дату або протягом визначеного періоду. Перспективна платоспроможність відображає здатність підприємства виконувати платіжні зобов'язання у майбутньому [34].

Відповідно до інформаційної бази та періоду дослідження виділяють основні методичні підходи до оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства (рисунок 1.4).

Серед найпоширеніших методів оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства особливо часто застосовується коефіцієнтний метод. Основою цього підходу є розрахунок відносних показників ліквідності, серед яких виділяють коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт проміжної ліквідності та коефіцієнт загальної ліквідності.

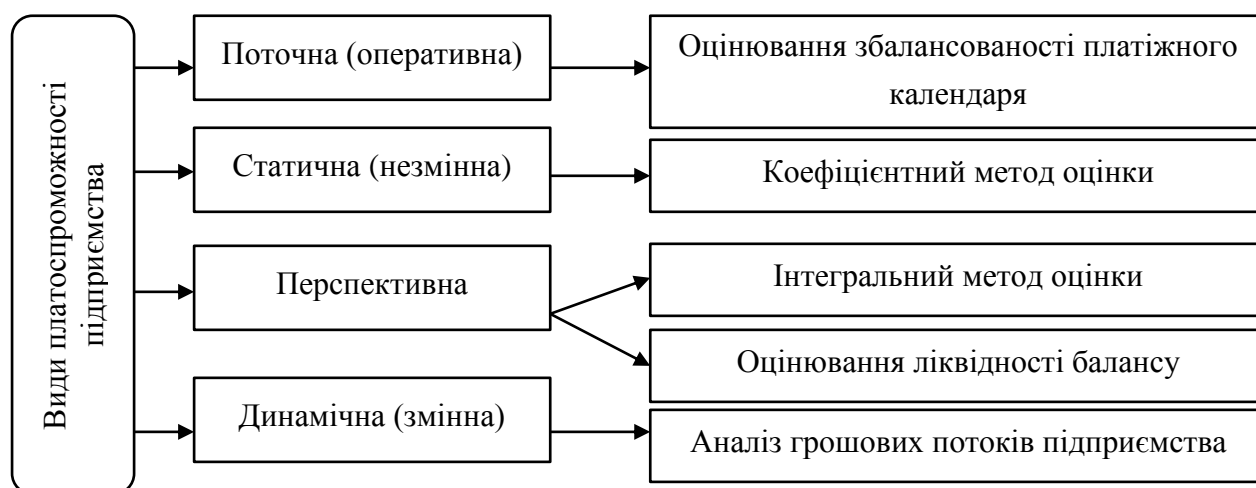

Рисунок 1.4 – Методичні підходи щодо оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства

У своїх дослідженнях, присвячених оцінюванню платоспроможності, Мних Є. В. і Барабаш Н. С. рекомендують застосовувати такі показники [19]:

- коефіцієнт абсолютної платоспроможності, визначений як співвідношення обсягу грошових коштів у національній та іноземній валютах до короткострокових зобов'язань, причому допустимі межі становлять 0,1–0,2;

- коефіцієнт термінової платоспроможності, який обчислюється через співвідношення суми грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій до короткострокових зобов'язань за платежами з нормативом у діапазоні 0,25–0,35;

- коефіцієнт проміжної платоспроможності, що розраховується як співвідношення обсягу грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій і реальної короткострокової дебіторської заборгованості до короткострокових зобов'язань за платежами, із рекомендованими межами 0,7–0,8.

Цей підхід дає змогу здійснити глибокий аналіз фінансового стану підприємства та виявити ступінь його здатності виконувати короткострокові фінансові зобов'язання.

Коефіцієнт загальної платоспроможності обчислюється як співвідношення суми оборотних активів до короткострокових зобов'язань у межах значень 2–2,5. Основний недолік коефіцієнтного аналізу полягає в його статичному характері, оскільки він здійснюється на конкретну дату на основі даних поточного балансу підприємства.

Згідно з рекомендаціями Моргун Н. П. та Головка І. В., при оцінюванні ліквідності до складу показників платоспроможності підприємства слід включати не лише відносні показники, але й абсолютний показник оборотних активів або величини капіталу підприємства. Даний показник відображає обсяг поточних активів, сформованих за рахунок власного капіталу. Для аналізу майбутньої стійкості підприємства доцільно порівнювати цей індикатор із аналогічними показниками конкурентів на ринку [11].

Для здійснення комплексної оцінки платоспроможності підприємства науковці пропонують використовувати інтегральний метод, заснований на створенні загального інтегрального показника. Одним із підходів до оцінювання платоспроможності є метод, що базується на складанні платіжного календаря, де відображаються надходження грошових коштів відповідно до джерел їх формування, а також строкові зобов'язання за визначений період. Зазначений метод застосовується внутрішньо на підприємстві, дозволяючи на основі календаря коригувати платіжні можливості. Це неможливо реалізувати за допомогою коефіцієнтного аналізу [6].

Метод аналізу ліквідності балансу, широко використовуваний науковцями та практиками, полягає в зіставленні активів, згрупованих відповідно до їхньої ліквідності й розташованих в порядку зменшення цієї ліквідності, із зобов'язаннями у пасиві, згрупованими за термінами погашення та розташованими в порядку зростання цих термінів.

Активи підприємства підлягають класифікації за ступенем їхньої ліквідності на наступні групи, представлені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.3 – Групи ліквідності активів та пасивів підприємства за термінованістю сплати

Група	Вид активів та їх характеристика	Порядок розрахунку
A1	Найбільш ліквідні активи, включаючи грошові кошти в касі, на поточних рахунках підприємства, на валютних рахунках, а також цінні папери. Ці активи здатні бути використаними для негайного виконання фінансових зобов'язань.	p.1160+p.1165
A2	Активи швидкої реалізації, які потребують певного часу для їх конвертації у грошові кошти і характеризуються різним рівнем ліквідності.	Σ p.1120 по p.1155 (без p.1136)
A3	Активи повільної реалізації, тобто ті, що є найменш ліквідними. До цієї категорії належать запаси та витрати.	Σp.1100+1110+1170+1180+ +1190
A4	Важко реалізовані активи, які використовуються у господарській діяльності підприємства протягом тривалого часу.	p.1095+p.1200
П1	Поточна заборгованість перед кредиторами та інші короткострокові зобов'язання.	Σ p.1610 по p.1650
П2	Інші короткострокові пасиви підприємства.	Σp.1600+1605+1660+ +1665+1670+1690
П3	Довгострокові пасиви підприємства.	p.1595
П4	Постійні пасиви, що охоплюють власний капітал підприємства.	p.1495+p.1700

Джерело: складено на основі [34]

Баланс вважається ліквідним за умови дотримання таких вимог:

- найбільш ліквідні активи мають перевищувати або дорівнювати короткостроковим зобов'язанням;
- активи з високою швидкістю реалізації повинні дорівнювати або перевищувати короткострокові зобов'язання;
- активи зі середньою швидкістю реалізації мають дорівнювати або бути більшими за довгострокові зобов'язання;
- активи з низьким рівнем ліквідності повинні бути меншими за постійні зобов'язання.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом зіставлення розміру платіжних засобів (активів), класифікованих за рівнем їх ліквідності, з обсягами зобов'язань (пасивів), впорядкованих залежно від строків виконання. Процедура аналізу ліквідності балансу охоплює такі основні етапи:

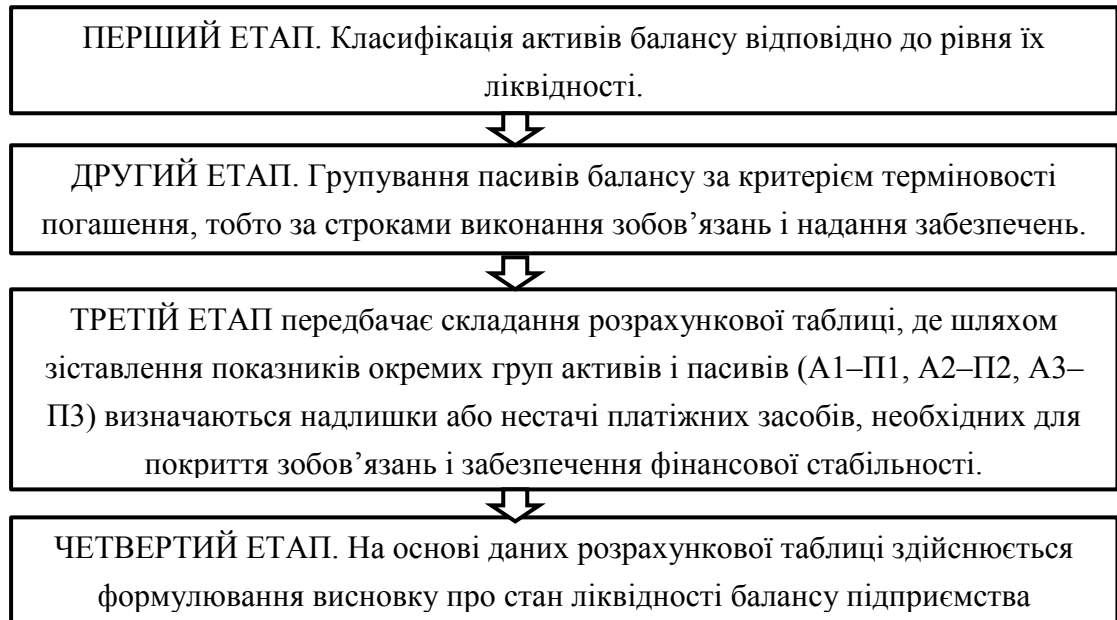

Рисунок 1.5 – Етапи аналізу ліквідності балансу

Джерело: складено на основі [34].

Під час формулювання висновків слід враховувати, що більшість підприємств не дотримується першої умови нерівностей ($A1 < P1$). Це зазвичай пояснюється двома основними причинами:

– По-перше, у період високої інфляції недоцільно залишати значну частку високоліквідних активів, таких як гроші або поточні фінансові інвестиції, у складі активів. Такі види активів швидко знецінюються, через що виникає необхідність переводити їх у більш захищені від інфляційних ризиків форми, наприклад, у сировину, матеріали, паливо, обладнання чи нерухомість.

– По-друге, інфляція створює умови, за яких підприємствам стає економічно не вигідно вчасно погашати поточну кредиторську

заборгованість. Утримання таких боргів фактично забезпечує непряме кредитування компанії.

Розрахунок загального показника ліквідності (ЗПЛ) здійснюється у межах комплексної оцінки динаміки ліквідності балансу.

$$\text{ЗПЛ} = \frac{A1 \times L_{A1} + A2 \times L_{A2} + A3 \times L_{A3}}{P1 \times L_{P3} + P2 \times L_{P2} + P3 \times L_{P3}}, \quad (1.1)$$

де A і P – величини відповідних груп активів і пасивів, тис. грн;

AL і PL – частки відповідних груп активів і пасивів у їх загальному підсумку, %.

Таблиця 1.4 – Інтерпретація результатів оцінювання ліквідності балансу підприємства з врахуванням часової перспективи

Вид ліквідності балансу	Можливість розвитку (перспектива)		
	поточна	короткострокова	довгострокова
1. абсолютний	Абсолютно ліквідні активи ≥ Найбільш строкові зобов'язання	Абсолютно ліквідні активи ≥ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви	Абсолютно ліквідні активи ≥ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви + Довгострокові пасиви
2. нормальний	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються ≥ Найбільш строкові зобов'язання	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються ≥ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються ≥ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви + Довгострокові пасиви
3. критичний	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються + Активи, що повільно реалізуються ≥ Найбільш строкові зобов'язання	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються + Активи, що повільно реалізуються ≥ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються + Активи, що повільно реалізуються ≥ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви + Довгострокові пасиви
4. кризовий	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються + Активи, що повільно реалізуються ≤ Найбільш строкові зобов'язання	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються + Активи, що повільно реалізуються ≤ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви	Абсолютно ліквідні активи + Активи, що швидко реалізуються ≤ Найбільш строкові зобов'язання + Короткострокові пасиви + Довгострокові пасиви

Деякі дослідники пропонують здійснювати аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства за допомогою методу, що інтегрує зовнішній і внутрішній підходи. Ілюстративним прикладом розроблення такого методу є роботи Лахтіонової Л. А., яка у своїх дослідженнях чітко окреслила ключові ознаки, що підлягають аналізу в межах обох зазначених напрямів. Також вона висунула пропозицію проводити паралельну оцінку платоспроможності та ліквідності. У рамках зовнішнього фінансового аналізу дослідниця пропонує використовувати основний показник – зовнішній коефіцієнт платоспроможності. Цей коефіцієнт визначається як співвідношення грошових коштів без урахування їх еквівалентів до поточних зобов'язань і відображає частку таких зобов'язань, яку підприємство може погасити на певний момент часу [15].

Внутрішній фінансовий аналіз, своєю чергою, використовує іншу методику оцінки платоспроможності. Вона базується на здатності підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати такі завдання, як оплата необхідних платежів під час здійснення господарських операцій, погашення прострочених та оперативних зобов'язань упродовж 30 днів, а також покриття 5–10% поточних зобов'язань із терміном сплати, що настане після 30 днів від дати проведення аналізу.

У процесі аналізу методів оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства важливо зауважити, що наявність ліквідності не обов'язково свідчить про платоспроможність. Зокрема, якщо в структурі поточних активів підприємства переважають неліквідні активи або ж значна частка припадає на короткострокову заборгованість, підстав для ствердження про належний рівень платоспроможності немає. Підприємство може вважатися платоспроможним лише за умови, що загальна вартість його активів перевищує обсяг поточних зобов'язань.

Для забезпечення належного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства необхідним є проведення ретельного та ґрунтовного аналізу з використанням найбільш ефективного методу оцінювання. Це сприятиме формуванню обґрунтованих управлінських рішень у сфері управління фінансовою стійкістю та ліквідністю організації. Основною метою такого підходу є забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів, необхідних для своєчасного виконання поточних зобов'язань підприємства.

2 Аналітичні та практичні аспекти оцінювання досягнутого рівня ліквідності та платоспроможності підприємства

2.1 Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємств на макро- та мікроекономічних рівнях на прикладі КП «Електротранс» за 2022-2024 роки

У Хмельницькій громаді функціонує 39 комунальних підприємств, які підпорядковуються міській раді. Вони забезпечують мешканців широким спектром послуг, зокрема житлово-комунальними, медичними, транспортними та побутовими. Окремі підприємства спеціалізуються на управлінні ключовими аспектами міського життя, такими як утримання доріг, вуличне освітлення, благоустрій парків і скверів, а також управління комунальною нерухомістю.

Першим показником, на якому варто зосередитись, є чистий прибуток або збиток. Упродовж 2024 року позитивний фінансовий результат продемонстрували 23 комунальні підприємства, які загалом отримали понад 50,5 мільйона гривень прибутку. Лідером за цим показником стала Хмельницька міська дитяча лікарня із результатом понад 25,6 мільйона гривень. До трійки лідерів увійшли також два медичні заклади: Хмельницька міська лікарня та Хмельницький міський центр первинної медико-санітарної допомоги №1, до складу якого входять амбулаторії умовної південної частини міста.

У той же час 16 комунальних підприємств працювали зі збитками, які загалом перевищили 193 мільйони гривень за ті самі 15 місяців. Лідером серед збиткових підприємств стало КП «Хмельницьктеплокомуненерго» із фінансовими втратами понад 90,1 мільйона гривень. До трійки найбільш збиткових також потрапили Хмельницький міський лікувально-

діагностичний центр, що об'єднує поліклініки, та КП «Хмельницькводоканал».

З-поміж 40 підприємств, які ми дослідили, лише 19 здійснювали сплату податку на прибуток. Загальний розмір цього податку склав близько 2,5 мільйона гривень. Податок не сплачували ті компанії, які не отримали прибутку, а також медичні заклади, адже за чинним законодавством вони звільнені від такого зобов'язання.

На рисунку 2.1 представлена динаміка банкрутств комунальних підприємств за 2020-2024 роки в Україні.

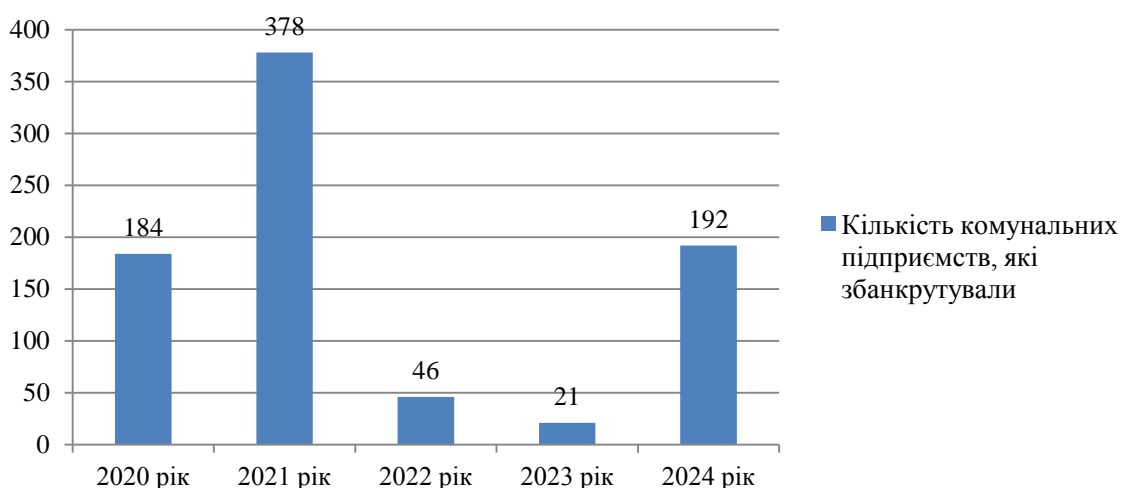

Рисунок 2.1 – Динаміка банкрутств комунальних підприємств в Україні у 2020-2024 роках

Джерело: складено за даними [27]

На підставі виконаних розрахунків, представлених у таблиці 2.1, слід відзначити, що обсяги фінансування житлово-комунальної сфери в Україні суттєво збільшилися, демонструючи зростання на 280,72% у 2023 році порівняно з 2022 роком та на 1483,63 млн грн. Така динаміка відображає найвищий темп приросту серед усіх галузей, що фінансуються зі Зведеного бюджету України протягом періоду 2021-2024 років. Однак вже у 2024 році фінансування з держбюджету скоротилося на 64,59 млн грн у порівнянні з 2023 роком.

Таблиця 2.1 – Динаміка складу видатків у зведеному бюджеті України у 2022-2024 роках

Сфера	Загальний обсяг, млн. грн			Темп зростання, %	
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2023 р./ 2022 р.	2024 р./ 2023 р.
Житлово-комунального господарства (ЖКГ)	528,6	8369,6	2963,8	+1483,63	-64,59
Охорони здоров'я (ОЗ)	184267,8	179258,4	61126,2	-5009,4	-118132,1
Духовного та фізичного розвитку (ДФР)	11051,5	11817,7	3880,3	+766,4	-7937,5
Освіти (О)	58508,3	60452,4	19397,3	1944,1	-41055
Соц. захисту та соціального забезпечення (СЗЗ)	425987,3	459251,3	140750,8	+33264	-318500,4
Загалом видатки у зведеному бюджеті України (В)	136803,5	4014418,6	54316,5	+3877615,1	-3960102

Джерело: складено за даними [27]

Оскільки діяльність більшості комунальних комерційних підприємств України залишається збитковою, їх фінансова підтримка здійснюється здебільшого за рахунок коштів місцевих бюджетів. Така модель функціонування, що базується переважно на бюджетній допомозі, викривляє конкурентне середовище та створює потенційні умови для виникнення корупційних ризиків.

Зокрема, у 2024 році комунальні підприємства Хмельницької області отримали фінансування на загальну суму понад 910,5 млн грн. Із цієї суми 313,4 млн грн було виділено з міського бюджету, з яких лише 62,3 млн грн спрямовано на фінансування комунальних некомерційних підприємств.

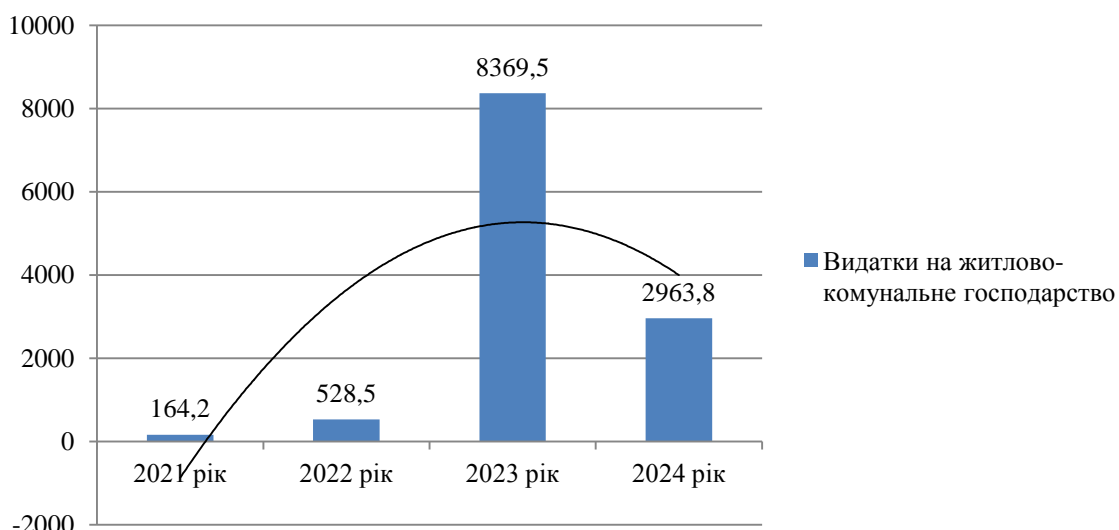

Рисунок 2.2 – Динаміка видатків на житлово-комунальне господарство України за 2021-2024 роки

Джерело: складено за даними [27]

Історія Хмельницького комунального підприємства «Електротранс» розпочалася 24 грудня 1970 року. Саме цього дня в місті Хмельницькому було відкрито перший тролейбусний маршрут, що з'єднував завод «Катіон» та район Сілістра. Новий вид транспорту швидко здобув популярність серед місцевих жителів і гостей міста. До кінця 1971 року кількість тролейбусів на маршруті зростає до 14 одиниць, а довжина лінії сягнула близько 30 кілометрів.

Між 1972 і 1980 роками активно збільшувалися обсяги пасажирських перевезень, що сприяло розвитку підприємства. У цей період було запущено другу тягову підстанцію, облаштовано цехи технічного обслуговування, ремонтні майстерні з сучасним обладнанням, адміністративно-побутовий корпус, котельню із тепловими мережами, насосну станцію та нові тролейбусні лінії.

У 1978 році впровадили систему преміювання працівників за досягнуті результати. В 1981-1983 роках тривало розширення тролейбусної мережі у відповідь на зростання пасажиропотоку. В цей час реалізували нові маршрути по вулицях Подільській, Шевченка та Свободи. З'явилися короткі

маршрути, нові побутові приміщення, а також гуртожиток для працівників підприємства.

Період з 1984 по 2007 рік був сповнений як злетів, так і викликів. За цей час побудували тролейбусні лінії до мікрорайонів Гречани, Озерна, Дубове та Ракове, а також подовжили маршрут до вулиці Довженка. Чисельність тролейбусів зросла до 102 одиниць, а довжина контактної мережі досягла 96,6 кілометрів. Завдяки злагодженій роботі підрозділів та ефективному керівництву підприємство змогло успішно подолати кризові 1990-ті роки.

Новітній період діяльності підприємства бере початок у 2008 році. У 2019 році придбано п'ять тролейбусів з автономним ходом, що дозволяють продовжувати роботу навіть за умов перебоїв у електропостачанні.

З 2021 року суттєво зросла частка автобусних перевезень: на семи маршрутах функціонує 21 автобус. Додатково їх використовують у випадках несправностей електромереж. Станом на початок 2024 року «Електротранс» забезпечує роботу 26 тролейбусних маршрутів із залученням 68 тролейбусів щоденно у робочі дні. Довжина контактної мережі зросла до 199,8 кілометрів.

Упродовж 2016–2023 років придбано 32 тролейбуси, а в 2024 році заплановано придбати ще 42 нових одиниці транспорту. Фінансування оновлення здійснюється із власних коштів, міського бюджету та міжнародної підтримки, зокрема ЄБРР і партнерських організацій. У 2021 році успішно впроваджено систему безготівкової оплати проїзду. Тролейбуси й автобуси обладнали валідаторами для зручності пасажирів. Хмельницький продовжує розвиватися, і разом із ним впевнено розвивається КП «Електротранс», забезпечуючи основну частину пасажирських перевезень у місті.

Не зважаючи на обмеження тролейбусного руху, пов'язаного з аварійними відключеннями енергопостачання внаслідок ударів російського агресора по цивільній інфраструктурі міста, та мобілізацію працівників в лави ЗСУ, підприємству вдалось забезпечити стабільний виробничий процес.

Завдяки оновленню рухомого складу автобусів та запуску п'яти нових маршрутів, кількість автобусів на маршрутах у другій половині року зросла до 21 одиниці.

Коефіцієнт технічної готовності тролейбусного парку досяг 68%, що відповідає 71 справній одиниці.

Підприємство, окрім основної діяльності, активно надає широкий спектр додаткових послуг. Серед них: нерегулярні перевезення, робота лабораторії енергогосподарства, розміщення реклами на транспортних засобах і в їх салонах, оренда, а також навчання на курсах підготовки водіїв тролейбуса. У порівнянні з 2022 роком обсяг таких послуг збільшився на 9,6 млн грн, досягнувши загальної суми в 15,4 млн грн. Частка доходів від додаткових послуг у структурі загальних надходжень підприємства становить 6,0%.

У звітному періоді значну частину фінансових ресурсів підприємства та коштів, передбачених у міському бюджеті розвитку, було спрямовано на оновлення парку пасажирського транспорту. За кошти міського бюджету здійснено такі придбання:

- 10 пасажирських автобусів АТАМАН на загальну суму 30,999 млн грн;
- автопідйомник IVECO для ремонту та обслуговування контактних мереж вартістю 5,799 млн грн;
- диспетчерські та контрольні пункти Граніт-мікро для тягових підстанцій придбані на суму 2,258 млн грн;
- за рахунок власних коштів підприємство придбало два пасажирські тролейбуси SKODA 24 Tr та SKODA 25 Tr, загальна вартість яких склала 2,217 млн грн. Також були закуплені інші основні засоби, необхідні для безперебійної діяльності підприємства, на суму 847,9 тис. грн.

У звітному періоді спостерігалось збільшення споживання енергоресурсів підприємством у натуральних виразах. Зокрема, обсяг споживання електроенергії зріс на 300 тис. кВт*год, що становить приріст на

3,7% порівняно з попереднім роком. Витрати підприємства на розподіл електричної енергії зросли на 10 453 тис. грн, що демонструє збільшення на 30,8% відносно минулого року. Водночас використання електроенергії на один кілометр пробігу скоротилося на 1,9%. Щодо автобусного парку, було зафіксоване підвищення споживання дизельного палива, що пов'язано із розширенням випуску транспортних засобів на маршрути. У цілому, витрати підприємства на паливно-мастильні матеріали за 2024 рік досягли суми 12,2 млн грн, що перевищує показники минулого року на 5,6 млн грн або на 85%.

Цього року головна увага підприємства зосереджена на реалізації Проекту модернізації громадського транспорту в місті Хмельницькому із залученням фінансування від ЄБРР.

Проблеми, які потребують вирішення у поточному 2024 році КП «Електротранс»:

- сесією міської ради списано 24 тролейбуси, проте їх утилізація не проведена через воєнний стан;
- підвищення випуску тролейбусів на маршрути та забезпечення регулярного руху;
- забезпечення високого рівня обслуговування пасажирів і підтримка санітарного стану тролейбусів на належному рівні;
- своєчасна виплата заробітної плати згідно з умовами галузевої угоди;
- значний рівень збитковості автобусного парку, який становить 20,4 млн грн;
- для реалізації виробничої програми не вистачає водіїв тролейбусів і автобусів;
- потребується модернізація та реконструкція депо, а також асфальтування території [26].

Таблиця 2.2 – Аналіз складу, структури та динаміки доходів КП «Електротранс» у 2022-2024 роках

Вид доходів	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення (+; -)			
	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	абсол., тис. грн	відн., %	абсол., тис. грн	відн., %
Чистий доход від перевезень пасажирів та багажу тролейбусами	176871	91,75	208084	91,79	235186	89,08	+31213	+17,64	+27102	+13,1
Чистий доход від перевезень пасажирів та багажу автобусами	11866	6,15	13960	6,16	23936	9,07	+2094	+17,65	+9976	+71,5
Чистий доход від реалізації товарів	711	0,37	724	0,32	763	0,29	+13	+1,83	+39	+5,4
Чистий доход від виконаних робіт та наданих транспортних послуг	3347	1,73	3938	1,77	4125	1,56	+591	+17,66	+187	+4,77
Разом	192795	100	226706	100	264010	100	+33911	+17,6	+37304	+16,5

Джерело: складено за даними [27]

За даними таблиці 2.4 підприємство формує доходи переважно за рахунок чистого доходу від перевезень пасажирів та багажу тролейбусами. Так, у 2024 році в загальній величині доходів 89,08% припадає на чистий дохід від перевезень пасажирів та багажу тролейбусами, 9,07% – чистий дохід від перевезень пасажирів та багажу автобусами, 1,56% – чистий дохід від виконаних робіт на наданих транспортних послуг, 0,29% – чистий дохід від реалізації товарів.

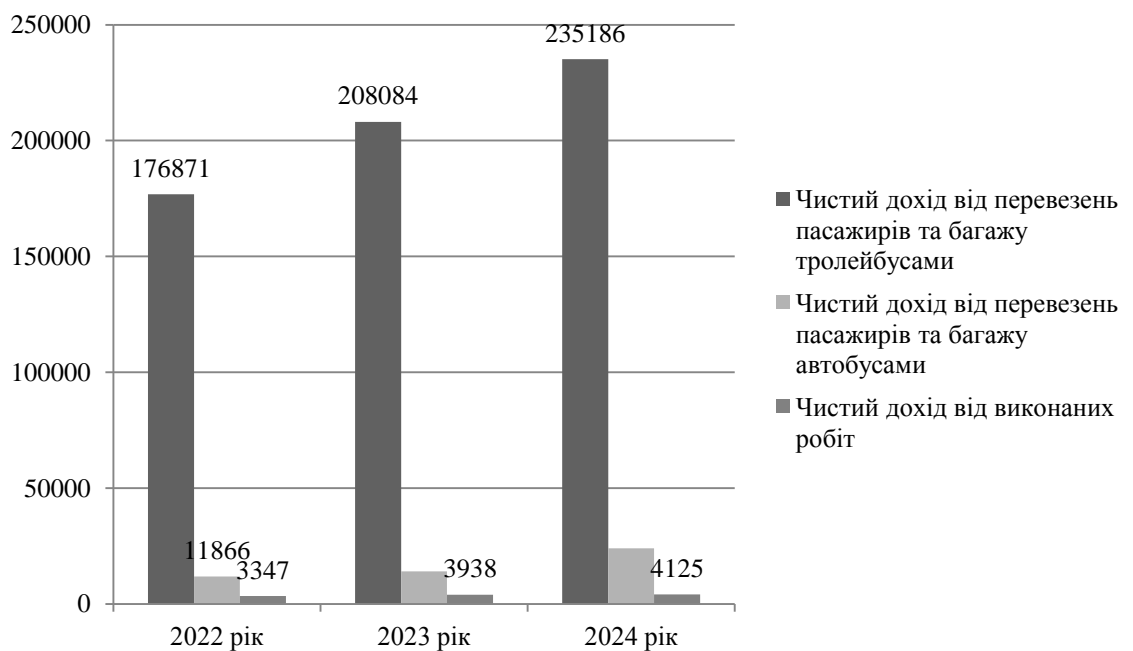

Рисунок 2.3 – Динаміки доходів КП «Електротранс» у 2022-2024 роках

Джерело: складено за даними [27]

У 2024 році порівняно з 2023 роком чистий дохід від перевезень пасажирів та багажу збільшився на 27102 тис. грн (13,1%), а дохід від перевезень пасажирів та багажу автобусами збільшився також на 9976 тис. грн (71,5%). Чистий дохід від виконання робіт зріс на 591 тис грн у 2023 році у порівнянні з 2022 роком, і на 187 тис. грн у 2024 році у порівнянні з 2023 роком (17,66% і 4,77% відповідно). Чистий дохід від реалізації товарів теж має позитивну тенденцію, збільшившись на 1,83% у 2023 році в порівнянні з 2022 роком, і на 5,4% – у 2024 році у порівнянні з 2023 роком.

Таблиця 2.3 – Аналіз ліквідності балансу КП «Електротранс», тис грн

Група	Вид оборотних активів	Роки		Група	Вид зобов'язань та забезпечень	Роки		Надлишок або нестача платіжних засобів	
		2023	2024			2023	2024	2023	2024
A1	Високоліквідні	9551	25757	П1	Найбільш термінові зобов'язання	14742	15711	-5185	+10046
A2	Середньоліквідні	468	190939	П2	Короткострокові зобов'язання та забезпечення	70726	59887	-70256	+131052
A3	Низьколіквідні	1676	1802	П3	Довгострокові зобов'язання та забезпечення	0	187036	+1676	-185234
A4	Важколіквідні	184052	163111	П4	Постійні пасиви	122599	131928	+61453	+31183
	Всього	195747	381609			208067	394562	-12312	-12953

Джерело: пораховано за звітністю КП «Електротранс» (Додаток А-В)

Згідно з даними таблиці 2.3, у 2023 році спостерігалася нестача високоліквідних оборотних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань, яка становила 5185 тис. грн. Проте у звітному 2024 році відзначається надлишок таких активів у розмірі 10046 тис. грн. Щодо середньо- та низьколіквідних оборотних активів, має місце надлишок платіжних засобів. Зокрема, за середньоліквідними активами цей надлишок збільшився з 70256 тис. грн до 131052 тис. грн, тоді як за низьколіквідними активами він зменшився із 1676 тис. грн до 185234 тис. грн. Сукупний надлишок оборотних активів для покриття поточних і довгострокових зобов'язань і забезпечень збільшився на 61453 тис. грн у 2023 році, і на 31183 у 2024 році. Отже, в 2023 році структура балансу не забезпечувала абсолютної ліквідності через нестачу високоліквідних оборотних активів, так як і у звітному році.

Згідно з даними таблиці 2.3, визначимо частку кожної групи активів і пасивів у їх загальному обсязі. Після цього, використовуючи формулу (1.4),

виконаємо розрахунок загального показника ліквідності станом на кінець двох років.

$$ЗПЛ_{2024} = \frac{9551 \times 4,88 + 468 \times 0,24 + 1676 \times 0,86 + 184052 \times 94,02}{14742 \times 7,09 + 70726 \times 33,99 + 122599 \times 58,92} = 1,78$$

$$ЗПЛ_{2023} = \frac{25757 \times 6,75 + 190939 \times 50,03 + 1802 \times 1,1 + 163111 \times 42,74}{15711 \times 3,98 + 59887 \times 15,17 + 187036 \times 47,4 + 131928 \times 33,44} = 1,1$$

Збільшення загального коефіцієнта ліквідності з 1,1 у базовому році до 1,78 у звітному свідчить про позитивну динаміку рівня ліквідності балансу.

Таблиця 2.4 – Показники оцінювання ліквідності та платоспроможності КП «Електротранс» за 2022-2024 роки

Показник	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+, -)	Відхилення (+, -)
		2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,1	0,11	0,34	+0,01	+0,23
Коефіцієнт швидкої ліквідності	≥0,7	0,2	0,25	3,2	+0,05	+2,95
Коефіцієнт загальної ліквідності	≥1,0	0,2	0,28	3,2	+0,08	+2,92
Коефіцієнт платоспроможності	≥0,1	0,1	0,11	0,34	+0,01	+0,23
Коефіцієнт критичної ліквідності	≥1,0	0,2	0,28	0,88	+0,08	+0,6
Коефіцієнт покриття запасів	≥1,0	1,8	1,95	3,43	+0,15	+1,48

Джерело: пораховано за звітністю КП «Електротранс» (Додаток А-В)

Згідно з даними, наведеними в таблиці 2.4, значення коефіцієнта абсолютної ліквідності зросло у 3,1 рази: з 0,11 до 0,34. Це свідчить про те, що рівень покриття поточних зобов'язань та забезпечень високоліквідними оборотними активами в базовому році складав лише 1,1 %, тоді як у звітному році високоліквідні активи перевищили поточні зобов'язання на 3,4 %. Порівняння цього показника з нормативним значенням ($\geq 0,2$ або ≥ 20 %) вказує на недостатню грошову платоспроможність підприємства в базовому році та значне покращення цього показника у звітному році, що свідчить про підвищення рівня платоспроможності.

Щодо коефіцієнта швидкої ліквідності, його фактичне значення зросло на 2,95, тоді як коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 2,92. Обидва ці показники значно перевищують нормативні значення ($\geq 0,7$ та $\geq 1,0$ відповідно), що вказує на високий рівень розрахункової та майнової платоспроможності підприємства. Так, на кінець базового року оборотні активи перевищували поточні зобов'язання і забезпечення у 1,1 рази, а до кінця звітнього року – вже у 3 рази.

Фактичні показники допоміжних відносних коефіцієнтів, що використовуються для оцінювання ліквідності та платоспроможності, на кінець базового і звітнього років відповідають нормативним значенням. Це підтверджує попередні висновки про високий рівень платоспроможності підприємства. Динамічне зростання більшості основних і допоміжних коефіцієнтів ліквідності свідчить про покращення можливостей підприємства у виконанні поточних зобов'язань та забезпеченні своїх фінансових потреб із залученням відповідних платіжних засобів.

На основі форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за 2022-2024 роки із використанням методу ланцюгових підстановок аналізується вплив різних факторів на зміну коефіцієнта загальної ліквідності. Початковим етапом є складання таблиці вихідних даних (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Вихідна інформація для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності КП «Електротранс» за 2022-2024 роки

Показник	2022	2023	2024	Відхилення (+, -)			
				Абс. 2023 до 2022	Відн. 2023 до 2022	Абс. 2024 до 2023	Відн. 2024 до 2023
Оборотні активи, тис. грн (ОА)	23050	24015	231451	+965	+4,18	+229436	+955,39
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн (ПЗ)	98288	85468	75890	-12820	-13,04	-9578	-11,2
Коефіцієнт загальної ліквідності (КЗЛ)	0,23	0,28	3,05	+0,05	+21,7	+90,82	+2,77

Джерело: пораховано за звітністю КП «Електротранс» (Додаток А-В)

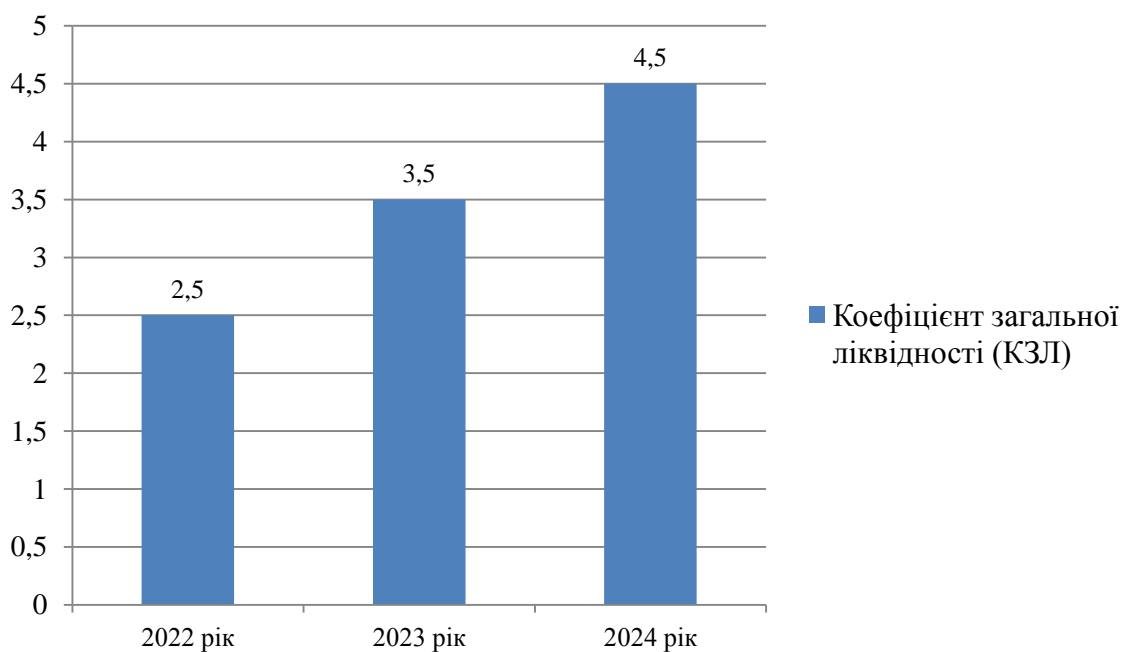

Рисунок 2.4 – Динаміка коефіцієнта загальної ліквідності за 2022-2023 роки

Збільшення коефіцієнта загальної ліквідності у 2024 році у порівнянні з 2022 та 2023 роками відбулося під впливом таких факторів. Збільшення оборотних активів на 229436 тис грн (995,39 %) спричинило підвищення коефіцієнта загальної ліквідності на 90,82. У той же час, зменшення обсягу поточних зобов'язань і забезпечень на 9578 тис. грн (11,2 %) призвело до зростання цього коефіцієнта на 2,77. Таким чином, основним чинником підвищення коефіцієнта загальної ліквідності виступило зменшення поточних зобов'язань і забезпечень та зростання оборотних активів за 2024 рік.

Для своєчасного виявлення тенденцій, що свідчать про формування незадовільної структури балансу у КП «Електротранс», а також задля впровадження превентивних заходів, спрямованих на уникнення банкрутства, проведемо оперативний експрес-аналіз фінансового стану (фінансовий моніторинг) із застосуванням коефіцієнта Бівера.

Таблиця 2.5 – Вихідні дані для проведення розрахунку, тис. грн.

Показники	2024 рік	2023 рік
Чистий прибуток (збиток)	(62275)	(71031)
Амортизація	13632	13327
Власний капітал	131928	122599
Довгострокові зобов'язання	187036	-
Поточні зобов'язання	75598	85468
Загальна величина капіталу	394562	208067
Оборотні активи	231451	24015
Необоротні активи	163111	184052

Джерело: пораховано за звітністю КП «Електротранс» (Додаток А-В)

З цією метою, у першу чергу, оцінимо ймовірність банкрутства за показниками У. Бівера.

1. За формулою розрахуємо коефіцієнт Бівера:

$$K_B = \frac{ЧП - A_M}{ПЗ + ДЗ}, \quad (2.1)$$

де ЧП – чистий прибуток,

A_M – амортизація,

ПЗ – поточні зобов'язання,

ДЗ – довгострокові зобов'язання.

Звітний рік (2024):

$$K_B = \frac{-62275 - 1\,3632}{187036 + 131928} = -0,24$$

Попередній рік (2023):

$$K_B = \frac{-71031 - 13327}{85468 + 0} = -0,99$$

2. Визначимо рентабельність активів за формулою:

$$Pa = \frac{ЧП}{A} \times 100\%, \quad (2.2)$$

де A – активи підприємства,

ЧП – чистий прибуток

Звітний рік (2024):

$$Pa = \frac{62275}{(231451 + 163111)} \times 100\% = -15,7\%$$

Попередній рік (2023):

$$Pa = \frac{-71031}{(24015 + 184052)} * 100\% = -34,1\%$$

3. Розрахуємо коефіцієнт фінансового левериджу за формулою:

$$K_{фл} = \frac{ПЗ+ДЗ}{А}, \quad (2.3)$$

де ПЗ – поточні зобов'язання,

ДЗ – довгострокові зобов'язання,

А – активи.

Звітний рік (2024):

$$K_{фл} = \frac{75598+187036}{394562} = 0,67$$

Попередній рік (2023):

$$K_{фл} = \frac{85468}{208067} = 0,41$$

4. Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом
визначимо:

$$K_{п}; K_{па_{чок}} = \frac{К-НА}{А}, \quad (2.4)$$

де ВК – власний капітал підприємства;

НА – необоротні активи підприємства,

А – активи.

Звітний рік (2024):

$$K_{па_{чок}} = \frac{131928-163111}{394562} = -0,08$$

Попередній рік (2023):

$$K_{па_{чок}} = \frac{122599 - 184052}{208067} = -0,3$$

5. Розрахуємо коефіцієнт покриття за формулою:

$$K_{\Pi} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (2.5)$$

Де OA – оборотні активи підприємства;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Звітний рік:

$$K_{\Pi} = \frac{231451}{75598} = 3,06$$

Попередній рік:

$$K_{\Pi} = \frac{24015}{85468} = 13,5$$

На основі проведених розрахунків систематизуємо отримані показники в таблицю 2.6.

Таблиця 2.6 – Система показників діагностики банкрутства КП «Електротранс» за методикою У. Бівера за 2023-2024 роки

Показник	2024 рік		2023 рік	
	значення	результат	значення	результат
Коефіцієнт Бівера	-0,22	1 рік до банкрутства	-0,99	1 рік до банкрутства
Рентабельність активів	-15,7	1 рік до банкрутства	-34,1	1 рік до банкрутства
Фінансовий леверидж	0,67	сприятливе	0,41	сприятливе
Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом	-0,08	1 рік до банкрутства	-0,3	1 рік до банкрутства
Коефіцієнт покриття	3,06	сприятливе	0,28	5 років до банкрутства

Аналізуючи розраховані показники, можна зробити висновки та розглянути можливі шляхи зниження ризиків банкрутства підприємства. Перш за все, привертає увагу динаміка коефіцієнта Бівера. У попередньому році цей показник становив -2,05, свідчачи про високий ризик банкрутства. У звітному ж році спостерігається його зменшення до -0,22, що є прогресом,

оскільки значення стало менш від'ємним. Проте такий рівень досі не гарантує повної стабільності фінансового стану.

Щоб продовжити зменшення ризиків, підприємству варто працювати над підвищенням ліквідності, оптимізацією витрат та збільшенням доходності активів. Це можна досягти через перегляд структури витрат із метою скорочення необґрунтованих видатків або шляхом ефективнішого використання активів для збільшення прибутку.

Щодо рентабельності активів, їхній показник є від'ємним (-34,1 у 2023 році та -15,7 у 2024 році). Це свідчить про те, що навіть при наявності активів підприємство не генерує достатнього прибутку. Отже, необхідно переглянути стратегію використання активів і зосередитися на інвестиціях із перспективами максимального фінансового результату.

Варто також оцінити доцільність утримання низькорентабельних активів – можливо, їх варто замінити на ефективніші. Низький рівень фінансового левериджу протягом останніх двох років демонструє позитивну тенденцію, адже підприємство не сильно залежить від боргових зобов'язань. Однак із урахуванням зниження рентабельності та покращення коефіцієнта Бівера можна розглянути можливість залучення обмежених зовнішніх ресурсів для майбутніх інвестицій.

При цьому важливо, щоб рівень боргового навантаження залишався небезпечним і призводив до додаткових фінансових ризиків. Показник покриття активів чистим оборотним капіталом протягом двох років знаходився є негативним, що свідчить про не здатність компанії забезпечувати короткострокові зобов'язання самостійно без державної підтримки. Але додаткові зусилля в ефективному управлінні оборотними засобами можуть покращити ситуацію.

Особливу увагу слід приділити управлінню запасами та дебіторською заборгованістю. Підвищення ліквідності через оптимізацію роботи з оборотними активами здатне мінімізувати ризики фінансових криз. Суттєве збільшення коефіцієнта покриття з 0,28 до 3,06 – є позитивним знаком,

оскільки це вказує на зростання запасу для покриття зобов'язань. Однак така ситуація вимагає обережності у прийнятті нових боргових зобов'язань і постійного моніторингу ліквідності. Для уникнення фінансової нестабільності важливо впровадити сувору фінансову дисципліну. З огляду на виклики сучасного ринкового середовища, підприємству необхідно створити ефективну систему управління, здатну адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх змін, своєчасно виявляти кризові фактори та підтримувати конкурентоспроможність. Це передбачає мобілізацію необхідних ресурсів та ухвалення як тактичних, так і стратегічних рішень для забезпечення сталого розвитку. В умовах глобальної економічної нестабільності, складної ситуації на українському ринку, валютних коливань і високої інфляції особливо важливим стає завдання стабілізації через раціональне управління ресурсами та пошук новітніх бізнес-рішень. Розумні управлінські рішення є ключем до виходу з економічної кризи та створення основ для соціально-економічних перетворень.

2.2 Шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності підприємств в умовах сучасних викликів на прикладі КП «Електротранс»

Комунальні підприємства зазвичай відзначаються від'ємною рентабельністю як власного капіталу, так і активів. Це особливо характерно для компаній, що займаються наданням послуг загальноєкономічного інтересу, таких як водо -, тепло - та газопостачання, управління будинками, побутовими відходами та громадським транспортом. У цих сферах більшість підприємств належать до комунальної власності. Вони надають житлово-комунальні послуги за встановленими тарифами, а також мають високий рівень зношеності основних фондів. Незадовільний стан багатьох із таких підприємств здебільшого зумовлений проблемами функціонування відповідних галузей.

Середнє значення рентабельності активів (ROA) для комунальних підприємств України за останнє десятиріччя становило лише 0,03%. Рентабельність власного капіталу (ROE) в середньому досягала 0,05%. Натомість підприємства у сферах водопостачання, постачання електроенергії, газу та громадського транспорту демонструють від'ємні показники, які варіюються в межах від -1% до -5% за трирічний період. Діяльність КП забезпечується за рахунок публічних коштів.

У 2024 році 68% досліджених комунальних підприємств України отримали фінансування з бюджету на суму 10,4 млрд грн (без урахування КП освітньої та медичної сфер). Це приблизно 8,2% від загальних видатків бюджетів відповідних міст. При цьому податкові надходження від КП до місцевих бюджетів навіть частково не покривають обсягу поповнень їхнього статутного капіталу. Не кажучи вже про компенсацію вартості активів чи втрати громади через недонадходження податків на землю та нерухомість, які перебувають у розпорядженні цих підприємств [27].

Поширеними проблемами, характерними для всіх підприємств, можна вважати такі аспекти:

- недостатньо визначена політика власності;
- надмірний вплив політичних чинників;
- нерациональне управління активами.

Підтримка комунальних підприємств може здійснюватися через різноманітні формальні та неформальні механізми. До формальних методів належать різні інструменти надання державної підтримки та фінансової допомоги. Варто зазначити, що комунальні підприємства є найбільш чисельною категорією реципієнтів державного сприяння, зокрема за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Підтримка комунальних підприємств України з боку місцевих органів влади може відповідати критеріям «державної допомоги». Ця допомога може бути як фінансовою, так і не фінансовою, включаючи, наприклад, податкові або орендні пільги, спеціальні переваги та інші форми сприяння. Наприклад,

інвестування в основні засоби комунальних підприємств може бути інтегроване у місцеві програми розвитку, навіть у тих випадках, коли відповідні послуги надаються через механізми публічних закупівель.

Розмір статутного капіталу комунальних підприємств затверджується на сесії місцевої ради за поданням відповідного органу управління (департаменту чи управління місцевої ради). Водночас, за результатами опитування, респонденти зазначають, що депутати місцевих рад у процесі ухвалення таких рішень здебільшого не вимагають детального обґрунтування витрат. Альтернативно, рішення про поповнення статутного капіталу може бути прийняте свідомо з метою покриття певних витрат підприємств, що може бути зумовлено конфліктом інтересів. Це пояснюється тим, що в низці міст депутати місцевих рад, їхні родичі або ділові партнери нерідко обіймають керівні посади у міських комунальних підприємствах.

Частина прибутку і податкових відрахувань, які комунальні підприємства спрямовують до міських бюджетів, не забезпечує навіть покриття витрат на поповнення статутного капіталу. Враховуючи це, важко говорити про відшкодування вартості активів або компенсування недоотриманих громадою податків на землю та нерухомість, що перебувають у розпорядженні комунальних підприємств.

Абсолютні обсяги бюджетних перерахувань охоплюють як збільшення статутного капіталу, так і фінансування інвестиційних та поточних витрат, а також прямі замовлення від органів місцевого самоврядування тощо. Ці бюджетні виплати розглядаються не з точки зору обмеження конкуренції чи підтримки неефективної діяльності, а виключно в контексті того, що комунальні підприємства фінансуються за кошти місцевих бюджетів. Отже, вони мають забезпечувати максимальну прозорість, підзвітність і ефективне управління [23].

Комунальні підприємства наземного транспорту є яскравим прикладом того, як недоліки державного регулювання створюють не вигідну ситуацію для всіх зацікавлених сторін. Особливо це стосується міського громадського

транспорту, де приватні перевізники стикаються з нерівними умовами в порівнянні з комунальними підприємствами. З одного боку, транспортні комунальні підприємства (окрім метрополітенів) не мають статусу природних монополій і не покривають усі маршрути міста. Для них встановлюються окремі тарифи, і нові транспортні засоби закуповуються за кредитні кошти під гарантії місцевої влади. З іншого боку, ринок приватних перевізників характеризується низькою якістю рухомого складу, відсутністю точного обліку пасажирів, обмеженим пільговим проїздом та значною тінізацією грошових потоків. Одна з причин цього дисбалансу полягає в тому, що комунальні підприємства формально орієнтуються на виконання соціальної функції, а не на отримання прибутку.

Однак на практиці прагнення до прибутковості часто стає головною метою. Наприклад, у статуті ХКП «Електротранс», яке є монополістом у сфері тролейбусних перевезень у Хмельницькому, на перший план винесено мету отримання прибутку. Незважаючи на це, підприємство демонструє постійні збитки. Велика частка його доходів складається із бюджетних дотацій та компенсацій за перевезення пільговиків.

Світовий досвід показує, що міський громадський транспорт не обов'язково повинен бути прибутковим, а бюджетне фінансування перевізників є нормальною практикою. Водночас важливою є форма надання дотацій та ефективність використання коштів перевізниками. Комунальні транспортні підприємства часто позбавлені конкурентного тиску та перебувають під слабким наглядом.

Експерти зазначають, що показники ефективності, які такі підприємства визначають самостійно, часто складають 90-100%, що свідчить про те, що ці цілі формуються на основі поточного стану, а не задля підвищення ефективності.

Головна проблема сфери громадського транспорту в Україні полягає у способі регулювання, який не відповідає цивілізованому ринку. На відміну від багатьох європейських країн, Україна використовує механізм конкурсів для

визначення операторів міського автобусного транспорту. Відповідальність за проведення цих конкурсів несуть виконавчі органи міських рад або їхні уповноважені підрозділи.

Порядок конкурсу затверджено Кабінетом Міністрів України, тому місцева влада зобов'язана діяти відповідно до нього. Переможці таких конкурсів отримують можливість працювати із суттєвими не облікованими грошовими потоками, що надходять від збору коштів за проїзд на маршрутах [23].

Основні заходи покращення ліквідності та платоспроможності комунальних підприємств України мають включати наступні реформи на рівні держави:

- розробку єдиної державної політики у сфері комунального сектора економіки;
- узгодження галузевих політик із політикою щодо комунального сектору;
- забезпечення координації та співпраці між центральною владою і місцевими органами управління [24].

Аналоги організаційно-правової форми, такі як «комунальне унітарне підприємство» чи «державне підприємство», не є широко поширеними в країнах Східної Європи, які було проаналізовано. Натомість домінуючою формою організацій є господарські товариства, зокрема акціонерні товариства або товариства з обмеженою відповідальністю. Цей формат передбачає чітке визначення прав власності на активи, що дає можливість залучати приватні інвестиції та забезпечує ефективне управління компанією у спільній власності декількох суб'єктів, включаючи органи місцевого самоврядування.

Здійснимо оцінку діяльності комунального транспорту за допомогою SWOT-аналізу (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – SWOT-аналіз діяльності комунального транспорту

Сильні сторони/ Strengths	Слабкі сторони/ Weaknesses
<p>1. Громадський транспорт – це важлива складова для мешканців міста, яка забезпечує надійну основу для повсякденного життя.</p> <p>2. Комунальні підприємства (транспортні) можуть продовжувати функціонувати, будучи збитковими за рахунок державної підтримки.</p> <p>3. Комунальний транспорт є більш доступним для населення у порівнянні з приватним.</p> <p>4. Комунальний транспорт більш направлений на потреби місцевого населення.</p>	<p>1. Комунальні підприємства є залежними від державної підтримки, що може бути несприятливим для впровадження інновацій.</p> <p>2. Комунальні підприємства є менш гнучкими та гірше адаптуються до нових викликів.</p> <p>3. Процес прийняття рішень та їх реалізація є не досить швидким та трудомістким</p> <p>4. Недостатнє фінансування впливає на стан та зношуваність тролейбусів та автобусів, що погіршує якість надання послуг.</p>
Можливості/ Opportunities	Загрози/ Threats
<p>1. Нові технології сприятимуть покращенню ефективності транспорту та комфорту.</p> <p>2. Інтеграція комунального транспорту з іншими транспортними системами, такими як велодоріжки та пішохідні зони, може суттєво покращити зручність його використання.</p> <p>3. Розвиток екологічно чистого транспорту здатен привернути більшу увагу до громадського транспорту та значно підвищити його репутацію.</p>	<p>1. Розвиток приватної транспортної інфраструктури та поширення особистого транспорту здатні знизити кількість користувачів громадського транспорту.</p> <p>2. Потреба в оновленні застарілого транспортного парку може спричинити значні фінансові затрати.</p> <p>3. Зміни в поведінкових моделях населення, зокрема популярність мобільних додатків для замовлення таксі, здатні суттєво вплинути на попит на послуги громадського транспорту.</p>

Таким чином, SWOT-аналіз комунальних транспортних підприємств слугує важливим інструментом для оцінки їхнього внутрішнього та зовнішнього середовища, спрямованим на створення результативної стратегії розвитку. Цей підхід дозволяє досліджувати сильні сторони й недоліки організації, а також виявляти перспективи та ризики, які можуть позначитися на її функціонуванні.

Рисунок 2.5 – Ключові напрямки підвищення ліквідності та платоспроможності КП «Електротранс»

У Польщі, наприклад, результати ринкових реформ призвели до трансформації всіх комунальних підприємств у комерційні компанії. Це дозволило їм запровадити стандарти звітності та управління, аналогічні до приватного сектору. Місцеві органи влади не лише можуть засновувати підприємства у формі товариств з обмеженою відповідальністю або акціонерних товариств, а й отримувати у власність частки таких компаній.

Щодо Румунії, тут органи місцевого самоврядування повинні отримати дозвіл від національного регулятора перед укладенням контракту з комунальним підприємством, яке перебуває у їхній власності. Це актуально в ситуаціях, коли контракт укладається без проведення відповідного тендерного процесу [23].

Для комунального підприємства підвищення ліквідності та платоспроможності є важливим завданням, що передбачає забезпечення можливості своєчасного виконання як короткострокових, так і довгострокових фінансових зобов'язань, а також зміцнення фінансової стійкості. Досягнення цих цілей вимагає реалізації низки заходів, таких як оптимізація управління рухом грошових коштів, ефективне адміністрування дебіторської заборгованості, залучення додаткових ресурсів фінансування та скорочення неефективних витрат.

За допомогою даних заходів комунальне підприємство «Електротранс» зможе забезпечити стабільне функціонування та досягти високого рівня ліквідності та платоспроможності.

Висновки

У кваліфікаційній роботі виконано дослідження ліквідності та платоспроможності підприємства, визначено їх сутність, особливості оцінки та проведено аналіз досягнутого рівня на основі матеріалів КП «Електротранс».

Дослідження, проведене в рамках роботи, виявило тісний взаємозв'язок між поняттями «ліквідність» і «платоспроможність», водночас підтвердивши їхню відмінність за змістовним наповненням. Аналіз літературних джерел засвідчив відсутність єдиного підходу до визначення сутності цих понять, який би чітко окреслював їхню економічну природу.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що ліквідність являє собою здатність підприємства оперативно перетворювати активи у грошові кошти з метою своєчасного покриття фінансових зобов'язань. Основною ознакою ліквідності є перевага оборотних активів підприємства над його короткостроковими зобов'язаннями, тобто наявність чистого або власного оборотного капіталу. Чим більший обсяг цього перевищення, тим стабільніший та сприятливіший фінансовий стан підприємства. Платоспроможність, у свою чергу, визначається як здатність підприємства повністю і своєчасно виконувати свої зобов'язання та забезпечувати безперервність фінансово-господарської діяльності. Ключовими ознаками платоспроможності є наявність достатнього обсягу грошових (готівкових і безготівкових) коштів, а також відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Методичні підходи, представлені в дослідженні для оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства, забезпечують можливість комплексного аналізу її стану. Вони дозволяють ідентифікувати найбільш критичні аспекти діяльності підприємства та обґрунтовано приймати

управлінські рішення щодо визначення оптимального рівня платоспроможності в майбутньому.

Аналіз діяльності підприємств комунальних підприємств України, а також сектора комунального транспорту за 2022–2024 роки засвідчує, що, незважаючи на зовнішні виклики та загрози, війну, комунальні підприємства продовжують забезпечувати свою діяльність, адаптуються до нових напрямів розвитку і вносять вагомий внесок у підтримку економіки України. Хоча прибутковість таких підприємств падає, вони демонструють здатність до нарощування ресурсної бази. Розрахунки показників ліквідності свідчать, що баланс КП «Електротранс» за зазначений період можна класифікувати як неліквідний. Це означає, що підприємства не володіють достатнім обсягом короткострокових фінансових активів, щоб повністю покрити свої короткострокові зобов'язання. У разі виникнення фінансових ускладнень, можливість погашення таких зобов'язань залежить виключно від обігу поточних активів та держаної підтримки. Таким чином, ліквідність забезпечується здебільшого за рахунок мобілізації оборотних активів під час критичних ситуацій. Для комунальних підприємств цього сектора в досліджуваному періоді характерними є тенденції до зниження рівня фінансової автономії та зростання фінансового ризику діяльності.

Для комунального підприємства підвищення ліквідності та платоспроможності є важливим завданням, що передбачає забезпечення можливості своєчасного виконання як короткострокових, так і довгострокових фінансових зобов'язань, а також зміцнення фінансової стійкості. Досягнення цих цілей вимагає реалізації низки заходів, таких як оптимізація управління рухом грошових коштів, ефективне адміністрування дебіторської заборгованості, залучення додаткових ресурсів фінансування та скорочення неефективних витрат.

За допомогою даних заходів комунальне підприємство «Електротранс» зможе забезпечити стабільне функціонування та досягти високого рівня ліквідності та платоспроможності.

Список використаних джерел

1. Базецька Г. І., Суботовська Л. Г., Ткаченко Ю. В. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2012. – 292 с.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. – 328 с.
3. Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. Фінансова діяльність підприємства : підручник. Київ : Либідь, 2003. – 384 с.
4. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Ельга, 2008. – 724 с.
5. Ванєва А. Р. Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства / А. Р. Ванєва // Формування фінансових відносин в Україні. – 2019. – № 8 (63). – С. 52 -61.
6. Власова Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі : монографія / Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смірнова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі – Харків, 2010. – 222 с.
7. Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка / В. Вовк // Галицький економічний вісник. – 2016. – № 3. – С. 169 -173.
8. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н. М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 2. – С. 36 -40.
9. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства / Дорошенко А. П. // Ефективна економіка. – 2017. – № 3.
10. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства / Ю.Ю. Журавльова // Фінанси України. – 2017. – № 1. – С. 116-121.
11. Захарова Н.Ю. Платоспроможність та ліквідність підприємств: сутність, оцінка та умови забезпечення / Н. Ю. Захарова // Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2019. № 2(40). – С. 182-189.

12. Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. – 440 с.
13. Костирко Р. А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : Фактор, 2007. – 784 с.
14. Лагун М. І. Методичні аспекти аналізу платоспроможності підприємства / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2018. – № 2 (57). – С. 53 -57.
15. Лахтіонова Л. А. Аналіз платоспроможності та ліквідності об'єктів підприємницької діяльності : монографія. Київ : КНЕУ, 2010. – 657 с.
16. Легченко О. А. Управління платоспроможністю промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук. : 08.00.04. Запоріжжя, 2010. 24 с.
17. Лопатовська О. О. Ліквідність та платоспроможність в контексті фінансового управління діяльністю підприємства / О. О. Лопатовська // Вісник Хмельницького національного університету – 2022. – № 1. – С. 188-123.
18. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства / В. С. Марцин // Економіка. Фінанси. Право. – 2020. – № 7. – С. 26 -30.
19. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : КНТЕУ, 2014. – 536 с.
20. Науменкова С. В. Використання методів фундаментального аналізу в процесі оцінки фінансового стану підприємства / С. В. Науменкова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2020. – № 12. – С. 54 -65.
21. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 504 с.
22. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. 2018. – № 6 (156). – С. 419-426.
23. Прохоров Б. Як подолати неефективність комунальних підприємств? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2020/08>.

24. Ремньова Л. М. Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства як складова фінансового менеджменту / Л. М. Ремньова // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 2 (32). – С. 87-95.
25. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6. – С. 419-426.
26. Офіційний сайт ХКП «Електротранс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hkpeltrans.com.ua/>.
27. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
28. Сирота В. С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 21.04.02. Київ, 2016. – 217 с.
29. Солотва В. Сутність платоспроможності підприємства. Фінанси України. 2010. – № 1. – С. 116–120.
30. Стасюк Л. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності на прикладі ПАТ «ХЗКПУ «Пригма Прес» / Л. Стасюк // Галицький економічний вісник. – 2014. – Т. 44. – № 1. – С. 154–161.
31. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства : навч. посіб. Київ : Алерта, 2003. – 486 с.
32. Тринька Л. Я., Іванчук О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Алерта, 2014. – 768 с.
33. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – Ч. I. – 358 с.
34. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 430 с.
35. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : МАУП, 2004. – 288 с.
36. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб. Київ : Вид-во Європейського ун-ту, 2005. – 252 с.
37. Харченко О. С. Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2015. – 253 с.

38. Шуміло О. С. Ліквідність і платоспроможність підприємства та методи їх аналізу / О. С. Шуміло // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2024. – № 4. – С. 105-111.

39. Яремик Х. Я. Методичні підходи до оцінювання платоспроможності та ліквідності підприємства // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – 2015. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=4507>.

40. Ярошевська О. В. Методи оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства / О. В. Ярошевська // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. – 2014. – С. 202–219.

41. SMIDA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua>.

ДОДАТКИ